

Tillsammans i praktiken - samundervisning inom småbarnspedagogik

1.12.2025

Agenda

- Organisering av samundervisning, möjligheter och utmaningar (Christel Sundqvist)
- Resultat från Oppi-projektet (Kristina Ström)
- Samundervisning I praktiken (Nina Sten)
- Samundervsining ur ett ledarperspektiv (Towa Sillander)

Samundervisning

Friend m.fl, 2010, Sundqvist 2021/2024

- Två eller flera lärare med **olika kompetens** undervisar en heterogen grupp av barn tillsammans.
- Centralt ur ett inkluderingsperspektiv att en av lärarna har **specialpedagogisk kompetens**.
- Innebär att man **planerar**, **genomför** och **utvärderar** undervisningen tillsammans.
- Centralt att diskutera **målet** med samundervsining, **gemensamma regler** gruppen och **roller /ansvar**.
- Kan **organiseras på olika sätt** genom att bägge lärare undervisar **hela gruppen** tillsammans eller genom att dela gruppen m.hj.a **flexibel gruppering**

Assisterande samundervisning
(En leder, en roterar)

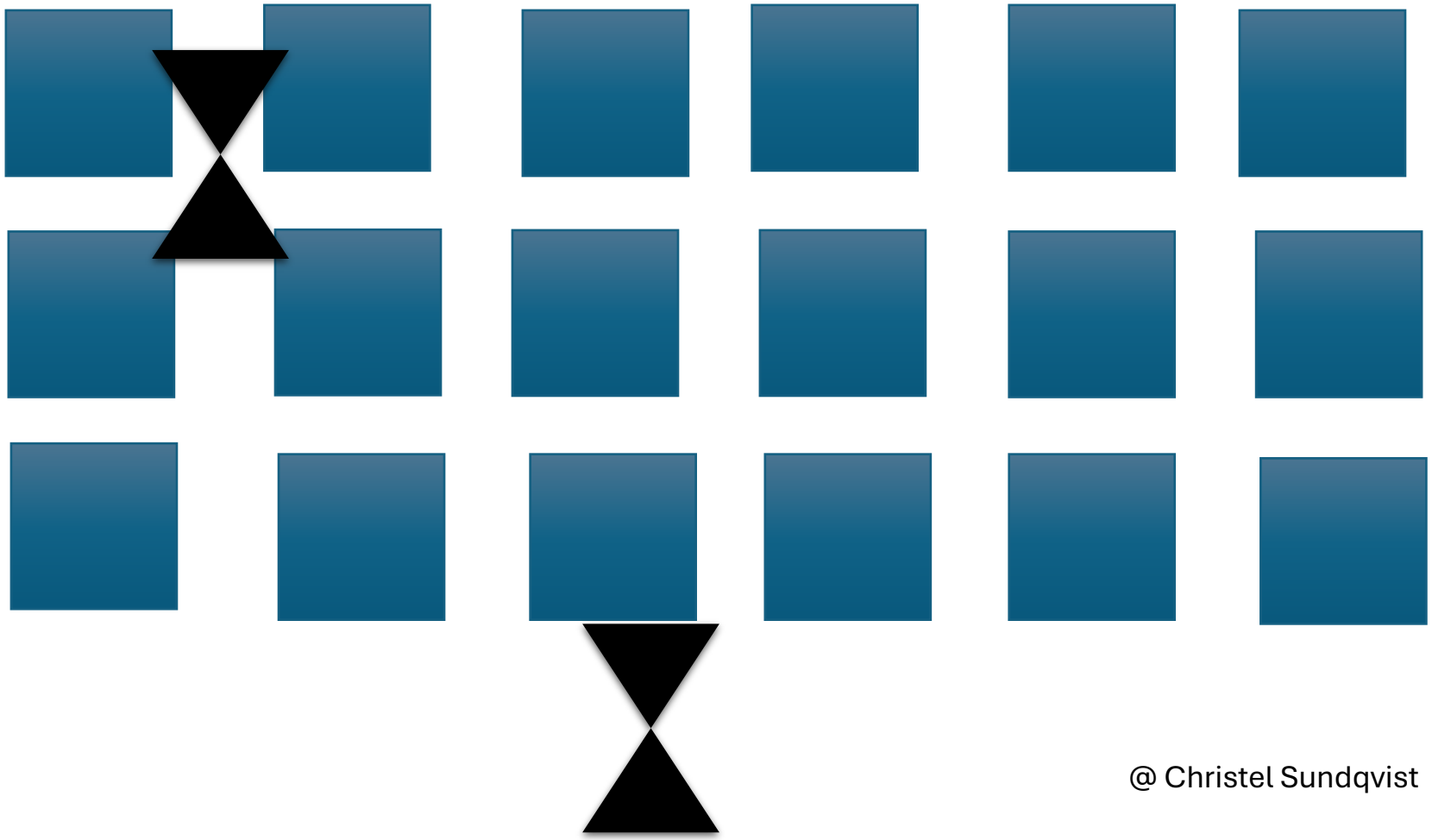

@ Christel Sundqvist

Kompletterande samundervisning
(Lärarna turas om och kompletterar varandra)

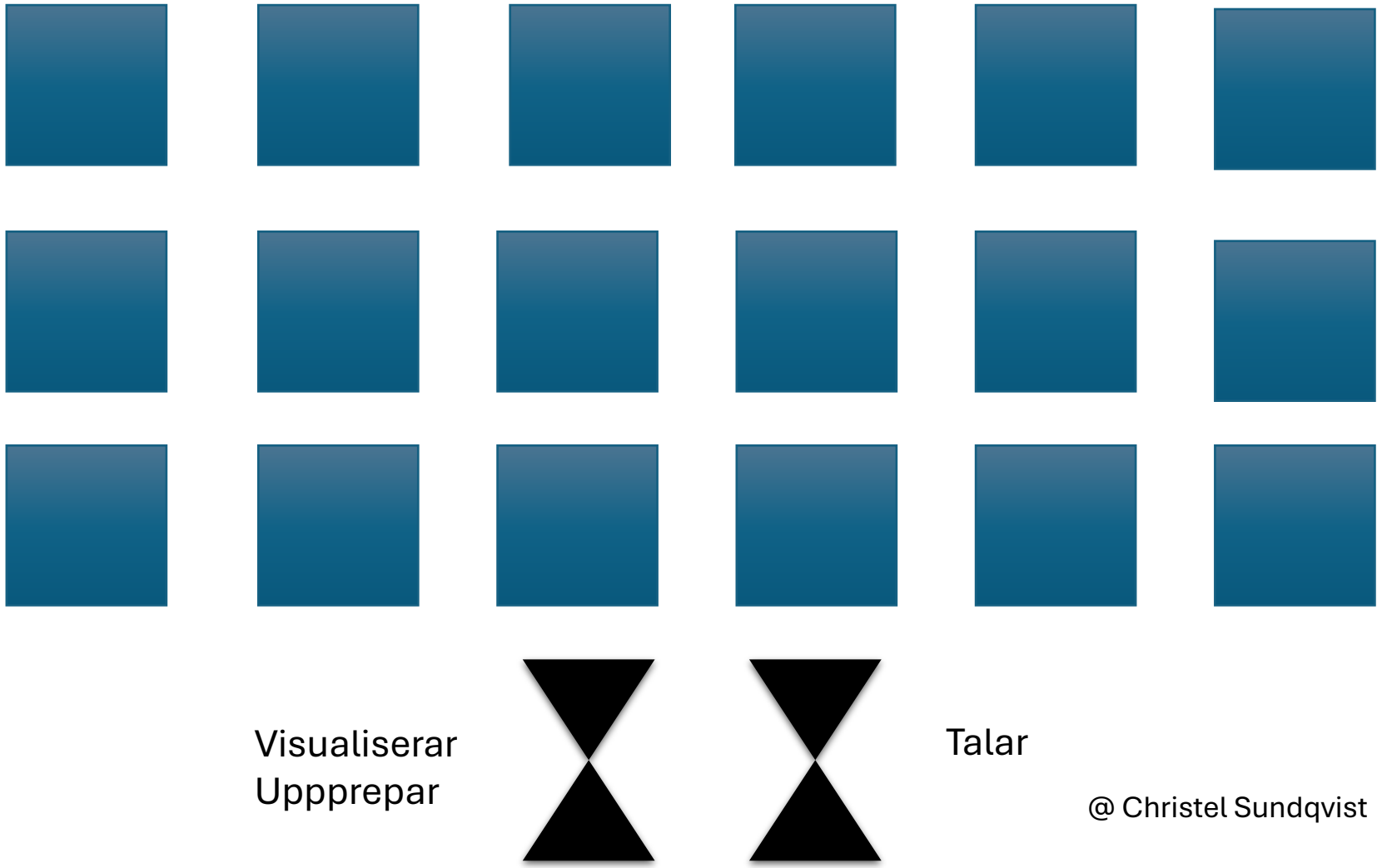

@ Christel Sundqvist

Parallell samundervisning (delad klass)

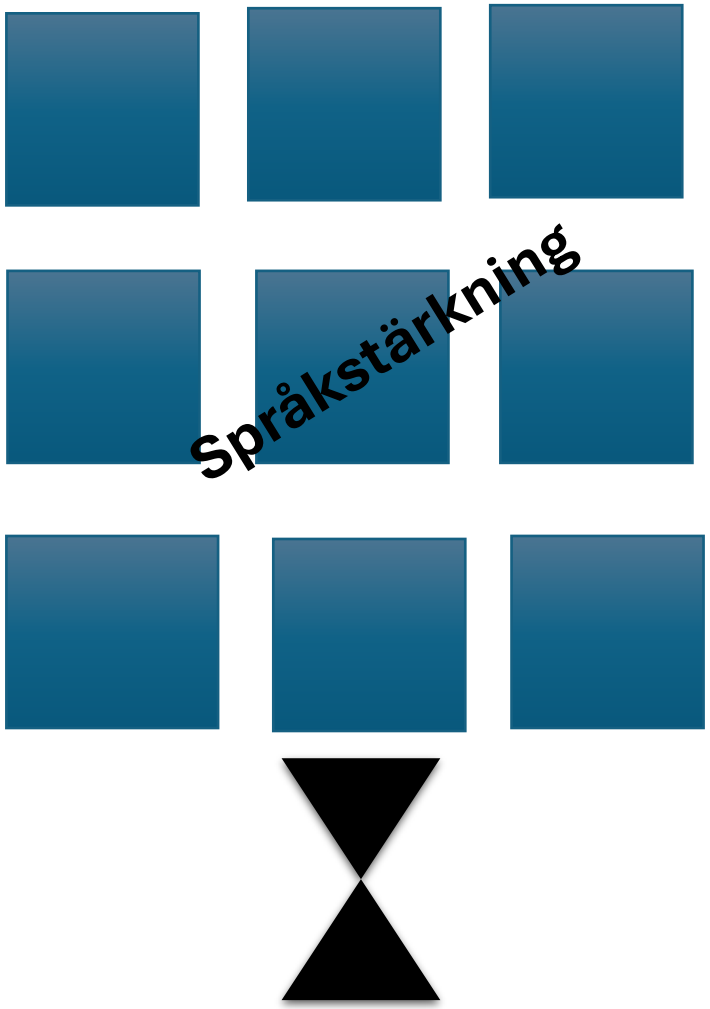

@ Christel Sundqvist

Parallell samundervisning
(En stor, en liten grupp)

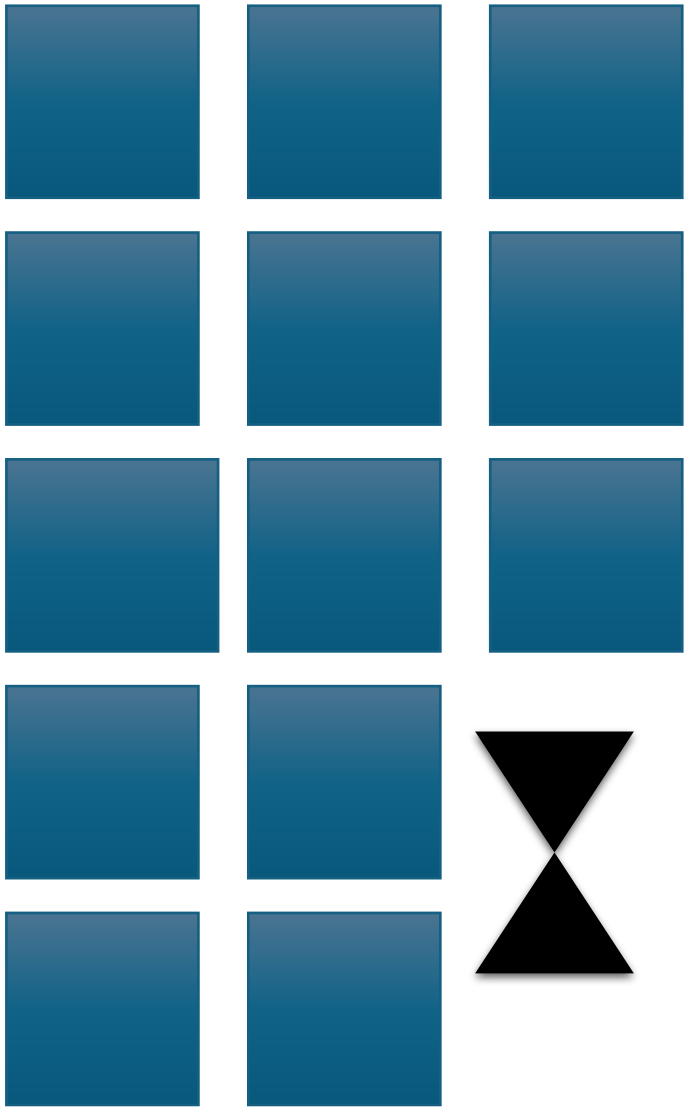

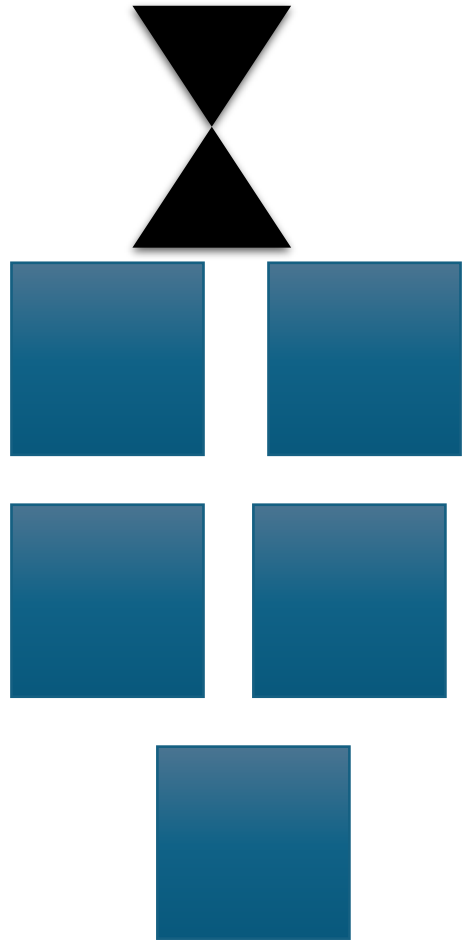

@ Christel Sundqvist

Stationsundervisning

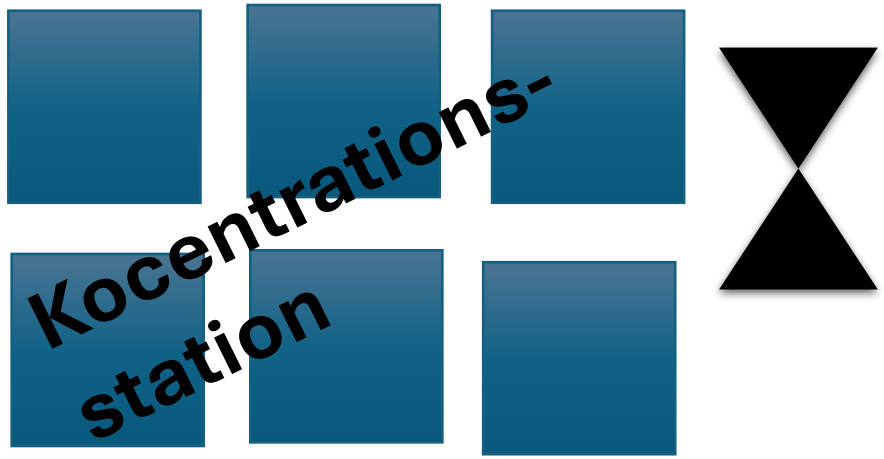

Stationsundervisning
(ämne/språk)

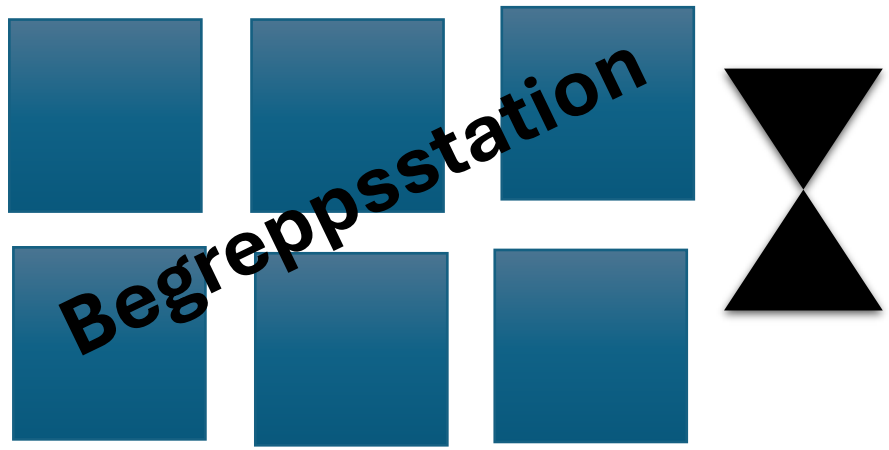

@ Christel Sundqvist

Teaming
(Två lärare gör allt tillsammans, flexibelt)

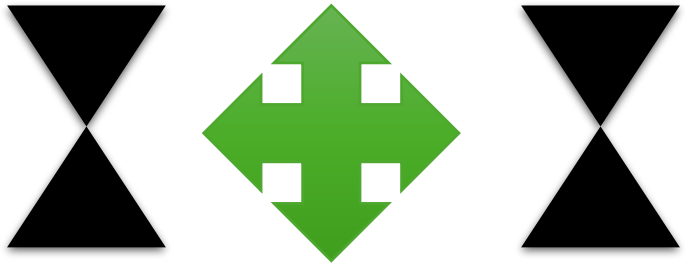

Möjliggörare och hinder: vad säger tidigare forskning? (Chatzigeorgiadou & Barouta, 2021; McCormick et al., 2001, Pihlaja m.fl, i process; Viljamaa & Riistelä, 2024)

Lärare ser fördelar vad gäller både **barnens** och den egna **professionella utvecklingen** och vill gärna fortsätta.

Hindren handlar om **brist på tid för planering,** prioriteringa av grupper, svårt anpassa läroplanen, och bygga starka samlärarelationer

Hur mycket samundervisar man inom smp i Finland?

Projektet Robust stöd (Pihlaja m.fl., i process)

- Resultaten indikerar att det är vanligare att speciallärare och team i **svenska daghem** har prövat eller använder samundervisning
  - Periodisering av samundervisning eller ett pass /vecka i gruppen
- Både speciallärare och team som prövat är **positiva** men arbetssättet **behöver stärkas**:
  - Speciallärarna får nya insikter om hur barn med specialpedagogiska behov fungerar i vardagen i gruppen.
  - Teamen uppskattar speciallärarens aktiva roll i gruppen.
  - Samundervsiningen inverkar positivt också på handledningen och konsultationen: ökad tillit och mer praktiknära åtgärder.
  - Hur prioritera och skapa strukturer för gemensam planering?

Resultat från Vasa stads pilotprojekt

- Del av Oppi-projektet
- Syftet med pilotprojektet var att pröva ut samundervisning i två förskolegrupper (läsåret 2022-2023)
- I pilotprojektet deltog två lärarpar (förskollärare och speciallärare) som samundervisade en förmiddag per vecka
- I projektet ingick en forskningsdel (praktiknära forskning)
- Resulterade i två magisteravhandlingar (Blomstedt-Björk, 2023; Ström & Tuokkola, 2023) och en vetenskaplig artikel (Sundqvist, Ström & Rönn-Liljenfeldt, i process)

Vad ville vi få reda på?

- Hur **genomför** lärarna samundervisningen och vilka modeller används?
- Hurudana **roller och ansvarsområden** har lärarna i samundervisningen?
- Hurudana **möjligheter och utmaningar** upplever lärarna?
- Hur upplever lärarna att samundervisning stöder **inkludering**?
- Hur upplever lärarna att samundervisning stöder deras **professionella utveckling?**

Hur genomfördes studien?

- Själva datainsamlingen genomfördes av tre magisterstuderande i specialpedagogik men de ansvariga forskarna planerade i samråd med ledningen för förskoleverksamheten
- Intervjuer med lärarna i början och slutet av projektet
- Observationer av samundervisningspassen
- Planeringsdagböcker och anteckningar

Resultat **genomförande**

- Lärarparen valde själva hur de ville jobba
- Ett av paren använde i huvudsak den **parallella** medan det andra paret valde den **assisterande/komplementära** modellen med flexibel gruppering
- **Gemensam planering och utvärdering** sågs som en viktig förutsättning för att genomförandet av samundervisningen skulle lyckas

Resultat **roller och ansvarsfördelning**

- Roller och ansvar diskuterades, men enligt lärarna fanns det inte behov av skarpa gränsdragningar
- Båda lärarna ansvarade för barngruppen tillsammans
- Rollfördelningen föll sig naturligt och kunde flexibelt ändras vid behov

Resultat **möjligheter och utmaningar**

- Barn med stödbehov kan få stöd i den egna gruppen
- Lärandeutmaningar och riskfaktorer kan identifieras i ett tidigt skede
- Lärarna får professionellt och emotionellt stöd av sitt par
- Svårt att hitta tid för planering
- Att hitta en gemensam vision kan vara en utmaning
- För en del barn kan en stor grupp vara utmanande

Resultat **inkludering**

- Lärarna upplevde att samundervisning stöder inkludering och deltagande
- Ett barn som behöver stöd kan få det i den egna gruppen och behöver inte plockas ut av speciallläraren
- Differentiering ansågs enklare i en grupp med två lärare

Resultat **professionell utveckling**

- Lärarna upplevde att samundervisning stöder deras professionella kunnande och professionella utveckling
- Lärarna lärde sig nya saker av sitt par och vågade pröva på nya sätt att arbeta
- Lärarna fick professionellt och emotionellt stöd samt bekräftelse
- Det var mindre belastande att jobba tillsammans
- Fördel också i kontakter till exempelvis vårdnadshavare

Slutsatser

- Samundervisning i förskolan är en fungerande arbetsform som utvecklar förskoleundervisningen, främjar inkludering och stöder lärarnas professionella utveckling
- Valet av samundervisningsmodell har betydelse för professionell utveckling
- I samundervisning i förskolan betonas mångprofessionell samverkan i större utsträckning än i grundläggande utbildning
- Gruppaktiviteter där personal samarbetar är inte per automatik samundervisning
- Viktigt att diskutera vad speciallärarен tillför

Slutsatser

- För att samundervisning i förskolkontext ska fungera optimalt borde speciallärarен finnas till hands – en gång i veckan räcker inte
- Periodisering är att rekommendera
- Lyckad samundervisning förutsätter respekt för den andras kunnande, öppen dialog, fungerande kommunikation och öppenhet för nya arbetssätt
- Att utveckla samundervisning i småbarnspedagogik och förskola främjar en samverkande verksamhetskultur

Till slut

- Samundervisning i förskolkontext är en gruppspecifik stödform
- Samundervisningsmodeller som passar småbarnspedagogik och förskola behöver utvecklas
- Vad ska vi kalla samundervisning inom småbarnspedagogik – pedagogisk samverkan?
- Hur kan ledningen stöda och hur får ledningen stöd?

Samundervisning i praktiken

Förberedelse

- Börja med en lärare som är intresserad och motiverad
- Samsyn kring värdegrunden
  - (diskussionskort på Vasa stads hemsida)
- Samundervisa inom de områden där stödbehov finns
- Planera hur samundervisningen ska genomföras
  - (blankett för planering på Vasa stads hemsida)
  - En gång per vecka
  - Periodisering
    - Under hur lång period
    - Hur många dagar per vecka

Tid behövs

- Mer tid går åt i början
  - Värdegrundsdiskussionen
  - Planera strukturen för samundervisningstillfällena

- Samplanering och utvärdering

Struktur

Undvik stora förändringar i gruppens rutiner

- Gruppindelning
  - "Vanliga, mindre grupper”
  - Blandade grupper
  - Grupper enligt barnens intresse eller behov

- Fokus ligger på att ge barnen en likvärdig undervisning i enlighet med inkluderande principer
  - Alla skall få utmaningar på sin nivå och ha möjlighet att lyckas
  - Barnens olika behov av stöd beaktas
  - Gruppindelningen skall fungera och fylla ett syfte

Samundervisnings modeller

Assisterande samundervisning

Stations undervisning

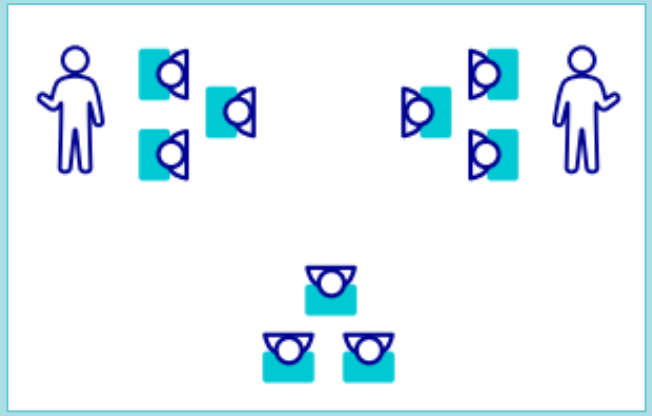

Komplementär samundervisning

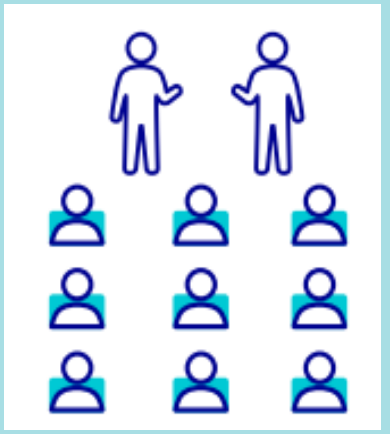

Parallell samundervisning

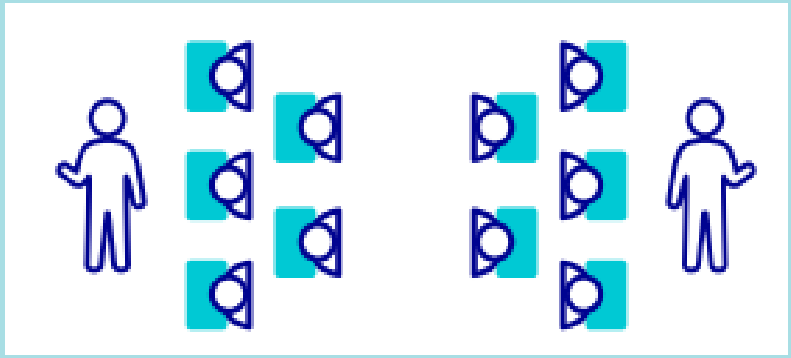

Team undervisning

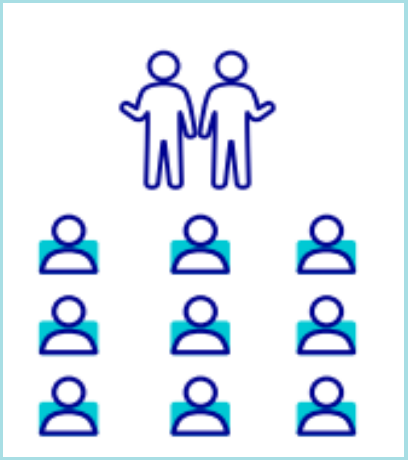

VAASA.
VASA.

Utvärdering

- Utvärderingen är viktig
  - kontinuerligt efter varje samundervisningstillfälle
- Hur får vi till den?

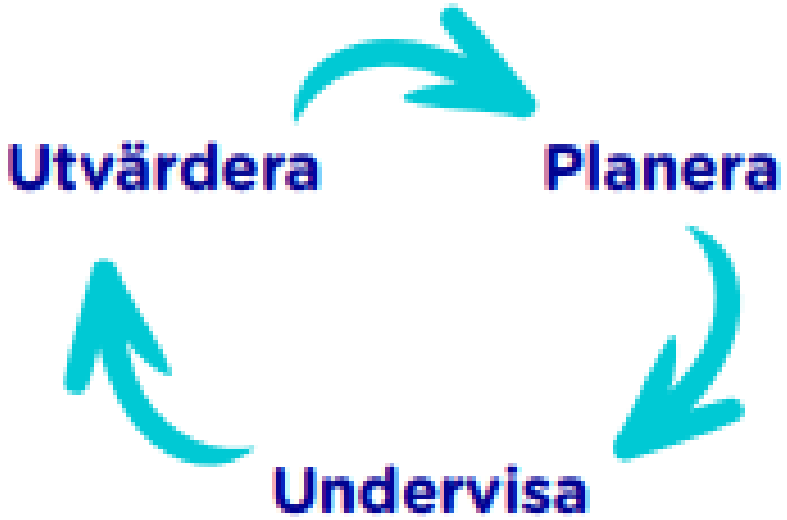

Barn med krävande stödbehov

- Fokus på:
  - Att barnet vill delta
  - Att barnet känner att hen lyckas

- Planera verksamheten, så att även dessa barn kan delta på sina villkor.
  - Vilken samundervisningsmodell passar?
  - Aktiviteter / material som intresserar dessa barn

- Förbered barnet för inkommande veckas undervisning individuellt eller i mindre grupp.

Samarbetet med lärarna och övriga personalen är av stor betydelse.

Samundervisning ur ett ledarperspektiv

- Samundervisning bör vara förankrat i ledningen för en lyckad implementering.
- En negativ inställning från ledningen gör det svårare att förverkliga samundervisning. (Kokko m.fl., 2021; Sirkko m.fl., 2018)
- **Inom pilotprojekt upplevde de deltagande lärarna att även förhållningssättet till samundervisning hos gruppens övriga personals var av betydelse för en lyckad implementering.**

Ledarens roll i smaundervisningen

- Sätta sig in i vad samundervisning innebär och vad som förutsätts för en lyckad implementering.
- Identifiera möjligheter för att genomföra samundervisning utgående från befintliga resurser.
- Möjliggöra tid för planering, förverkligande och reflektion.
- Följa upp förverkligande och dra nytta av gjorda erfarenheter.
    - Hur når vi barn med krävande behov av stöd via samundervisning

- Fungera som bollplank och stöd för samundervisande lärare.
- Arrangera skolningstillfällen inom ämnet för nya lärare.
- Arbeta proaktivt för att etablera samundervisningen som metod inom småbarnspedagogiken.

Den elektroniska versionen av handboken i samundervisning hittas på Vasa stads hemsida.

HANDBOK I SAMUNDERVISNING för småbarnspedagogiken i Vasa stad – ett pilotprojekt i samarbete Åbo Akademi

